

Scenariusz zajęć dotyczących dziejów hitlerowskiego obozu dla dzieci
i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi
EEE... tam, takiego obozu nie było...

Warsztaty odbywają się w przestrzeni szkolnej.

Cel główny

- Upowszechnianie wiedzy oraz pielęgnowanie pamięci o więźniach hitlerowskiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi.

Cele szczegółowe

- Doskonalenie umiejętności zdobywania i integrowania wiedzy z różnych dziedzin nauki.
- Wzbudzenie refleksji nad wpływem wydarzeń z okresu II wojny światowej na losy nie tylko dorosłych, ale i dzieci.
- Budzenie szacunku dla drugiego człowieka.

Czas trwania zajęć - ok. 130 min.

Kilka uwag do realizacji scenariusza

Niniejszy scenariusz ma zainspirować nauczycieli do zaaranżowania takich zajęć, podczas których uczniowie będą samodzielnie zdobywali wiedzę, nie będą zaś z nią zapoznawani. Jak bowiem wynika z badań przeprowadzonych przez autorytety w dziedzinie dydaktyki, ludzie zapamiętują jedynie 20% procent tego, co słyszą, a aż 90% tego, co sami zrobią.

Uczniowie nie lubią wykładów, nie słuchają ich, nie zapamiętują, a często nie rozumieją, dlatego skuteczność tej metody w przekazywaniu wiedzy jest bardzo mała. Chętnie natomiast wykonują zadania, które ich intrygują, ciekawią, nie są odtwórcze i są dla nich wyzwaniem.

Zaproponowane w scenariuszu metody służą upowszechnianiu wiedzy, zainteresowaniu historią zapomnianego i nieznanego hitlerowskiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi. Zadania nie są nudnymi, odtwórczymi podręcznikowymi ćwiczeniami. Zostały tak wymyślane, aby wzbudzać ciekawość i wywoływać emocje, pobudzać kreatywność. Dotyczą kwestii moralnych, zmuszają do refleksji, motywują do aktywnego zdobywania wiedzy, w sposób dla uczniów atrakcyjny i przystępny.

Przewodnikiem po zajęciach jest postać Genowefy Kowalczuk - byłej więźniarki obozu przy ul. Przemysłowej, bohaterki książki Urszuli Sochackiej *Eee... tam, takiego obozu nie było*. *Wspomnienia Genowefy Kowalczuk, byłej więźniarki obozu przy ulicy Przemysłowej w Łodzi*.

Każde zadanie posiada instrukcję dla ucznia (załączniki oznaczone literą **U**) oraz dla nauczyciela (załączniki oznaczone literą **N**).

Zadania wykonane przez uczniów, następnie powinny być przez nich zaprezentowane, omówione, ale nie ocenione. Każdy głos, każda praca i zaangażowanie są ważne i mają znaczenie.

Uczniowie pracują nad zadaniami zgodnie ze swoim stylem pracy (w parach, grupach, indywidualnie).

Zajęcia warto poprzedzić wizytą w Izbie Pamięci mieszczącej się w Szkole Podstawowej nr 81 w Łodzi (adres: ul. Emilii Plater 28/32, Łódź; nr tel.: 42 656 19 09; zwiedzanie jest możliwe po wcześniejszym umówieniu terminu; przewodnikami po Izbie Pamięci są uczniowie szkoły!).

Równie ważna jest wycieczka po terenie dawnego obozu - chodzi o poznanie przestrzeni, którą zajmował obóz oraz o to, że był ukryty na terenie getta.

Literatura

1. Urszula Sochacka, *Eee... tam, takiego obozu nie było. Wspomnienia Genowefy Kowalczyk, byłej więźniarki obozu przy ulicy Przemysłowej w Łodzi*, Kraków 2019.
2. Renata Piątkowska, *Dzieci, których nie ma*, Łódź 2020.
3. Józef Witkowski, *Hitlerowski obóz koncentracyjny dla małych dzieci w Łodzi*, PAN 1975.

Polecane filmy

- „Nie wolno się brzydko bawić”, Urszula Sochacka
- „Twarz anioła”, Zbigniew Chmielewski
- „Bajka o Jasiu i Małgosi”, Daniel Zagórski

Czego będziemy potrzebować

- kartki A4
- kartony A3
- mazaki
- pastele
- papier kolorowy
- gazety
- klej
- nożyczki
- telefon z aplikacją do odczytywania kodów QR oraz dostępem do Internetu
- plan Bałut (dzielnica Łodzi, w której znajdował się obóz)
- skrawki materiału, włóczka, igła, nici
- kontur postaci w formacie A4 zrobiony z tektury (ilość uzależniona od ilości grup)
- „paczka” zapakowana w sposób trudny do odpakowania, pachnąca np. owocami (opakowanie nasączone pachnącymi olejkami eterycznymi).

Przebieg zajęć

Zadanie 1. W jaki sposób ideologia nazizmu tłumaczyła potrzebę tworzenia hitlerowskich obozów?

Po przeczytaniu informacji zawartej w kodzie QR uczniowie mają zastanowić się i zapisać, w jaki sposób założenia nazizmu w czasie II wojny światowej zostały wykorzystane przeciwko ludziom.

(załącznik nr 1U + 1N)

Zadanie 2. Wyjaśnienie znaczenia pojęcia „hitlerowski obóz dla dzieci i młodzieży”

Przy pomocy „burzy mózgów” uczniowie wyjaśniają znaczenie pojęcia „obóz hitlerowski dla dzieci i młodzieży”. Zapisują wszystkie swoje skojarzenia na przygotowanej przez nauczyciela kartce/kartonie.

(załącznik nr 2U + 2N)

Zadanie 3. Poznanie nazwy obozu

Uczniowie dowiadują się, jak brzmiała niemiecka nazwa obozu i próbują wydedukować jej polski odpowiednik. W tym celu układają „rozsypane nazwy”. (załącznik nr 3U + 3N)

Zadanie 4. Wyznaczanie granic obozu

Na planie Bałut uczniowie zaznaczają obszar dawnego obozu. Nazwy ulic wyznaczających obóz znajdują się w otrzymanej wykreślanie. (załącznik nr 4N + 4U)

Zadanie 5. Uświadomienie uczestnikom zajęć stanu emocjonalnego małych więźniów

Uczniowie odsłuchują fragment książki Urszuli Sochackiej *Eee... tam, takiego obozu nie było. Wspomnienia Genowefy Kowalczyk, byłej więźniarki obozu przy ulicy Przemysłowej w Łodzi*, a następnie na otrzymanym od nauczyciela kartonie projektują mapę tęsknot, które ich zdaniem towarzyszyły dzieciom w obozie. (załącznik nr 5U + 5N)

Zadanie 6. Zdobycie wiedzy na temat ciężkich warunków panujących w obozie

Uczniowie zapoznają się z tekstem opisującym, w jaki sposób dzieci próbowały zabezpieczać się przed zimnem i mrozem. (załącznik nr 6U + 6N)

Po wysłuchaniu tekstu z książki *Eee... tam, takiego obozu nie było...*, uczniowie szyją strój zimowy dla więźnia i ubierają szablon przedstawiający sylwetkę dziecka. Używają do tego dostępnych materiałów (skrawki materiału, włóczka, igły, nici).

Zadanie 7. Zaprezentowanie dziecięcych pomysłów na chwilową ucieczkę od obozowej rzeczywistości

Dzieci zazwyczaj boją się lekarzy, szpitali, zastrzyków. Jednak w obozowej rzeczywistości szpital był krótkim czasem wytchnienia od tortur psychicznych i fizycznych stosowanych przez pseudo wychowawców.

Po zapoznaniu się z tekstem pochodzącym z książki *Eee... tam, takiego obozu nie było...*, korzystając z aplikacji tłumacz Google, uczniowie tłumaczą na język polski słowo - Krankenstube. Zastanawiają się też nad powodami, dla których dzieci chciały trafić do obozowego szpitala. (załącznik nr 7U + 7N)

Zadanie 8. Rozpoznanie emocji towarzyszących każdego dnia małym więźniom

By wprowadzić uczniów w nastrój panujący podczas wieczornego zasypiania dzieci w barakach (lęk, strach), uczniowie słuchają odnalezionej w Internecie kołysanki z filmu Romana Polańskiego „Rosemary’s Baby” („Dziecko Rosemary”). Po wysłuchaniu motywu muzycznego i nagranych bądź odczytanego tekstu „Haus dla małych dzieci” z książki *Eee... tam, takiego obozu nie było...*, uczniowie piszą własny tekst kołysanki, której zadaniem jest utulenie dzieci do snu.

(załącznik nr 8U + 8N)

Zadanie 9. Zdobycie wiedzy na temat ciężkiej pracy małych dzieci w obozie

W obozie dzieci zatrudniane były do prac ponad ich siły i możliwości, wykonywały prace ludzi dorosłych, wymagające wielkiej precyzji, a za każdy najmniejszy błąd były surowo karane. Jednym z najgorszych miejsc pracy była „Iglarnia”.

Uczniowie słuchają nagrania i biorą udział w dyskusji - zastanawiają się, jak mali więźniowie tłumaczyli sobie, dlaczego znaleźli się w obozie i dlaczego muszą wykonywać pracę ponad swoje możliwości i siły. (załącznik nr 9U + 9N)

Zadanie 10. Zapoznanie z zabezpieczeniami, które miały uniemożliwić małym więźniom ucieczkę z obozu

Obóz znajdował się w getcie, otoczony był murem i drutem kolczastym. W każdym rogu znajdowała się wieża strażnicza, co uniemożliwiało ucieczkę.

Zadaniem uczniów jest zaplanowanie ucieczki z obozu. (załącznik nr 10U + 10N)

Zadanie 11. Ukazanie problemu głodu i znęcania się psychicznego nad małymi więźniami obozu

Obóz sprawiał wrażenie wielkiego, zadbanego ogrodu pełnego kwiatów i drzew owocowych. Wszystko tam pachniało i zachęcało do jedzenia. Całość pielęgnowana była przez więźniów, którym groziły surowe kary za zjedzenie nawet źdźbła trawy. (załącznik nr 11U + 11N)

Celem zadania jest wzbudzenie empatii. Uczniowie, po wysłuchaniu tekstu „Obóz jak ogród”, pochodzącego z książki Urszuli Sochackiej *Eee... tam, takiego obozu nie było...*, przy pomocy tylko swoich dłoni odpakowują intensywnie pachnącą (nasączoną np. olejkiem pomarańczowym lub waniliowym) i bardzo trudną do otwarcia paczkę.

Podsumowanie - Eee... tam, taki obóz był!

Uczniowie już wiedzą, gdzie to było, jak tam było, ale warto, by zastanowili się, co zrobić, żeby się nie powtórzyło. (załącznik nr 12U + 12N)

Uczniowie piszą manifest skierowany do swoich rówieśników, wyrażający brak zgody na nietolerancję, rasizm i brak szacunku dla drugiego człowieka .

Ćwiczenie podsumowujące (załącznik nr 13N)

Na zakończenie uczniowie zastanawiają się, w jaki sposób każdy człowiek może zapobiec sytuacjom, w których dyskryminuje się, izoluje i torturuje drugiego człowieka. Tworzą plakat - zaginankę, która będzie stanowić podsumowanie zajęć.

Ewaluacja zajęć

Każdy uczeń otrzymuje karteczki w dwóch kolorach, na których zapisuje:

Co mi się podobało? Co zabieram ze sobą? itp. (zielony)

Czego było za dużo? Co bym zmienił/a? Co mi się nie podobało? (żółty)

Wychodząc z zajęć, przyklejają karteczki w wyznaczonym przez nauczyciela miejscu.

Autorka scenariusza - Aleksandra Filipowicz - nauczycielka historii, etyki, doradztwa zawodowego, tutor. Współautorka programu edukacji regionalnej „Bliżej Łodzi - poznajemy naszą małą ojczyznę” w Szkole Podstawowej nr 81 im. Bohaterskich Dzieci Łodzi w Łodzi, gdzie też jako historyk przez lata upowszechniała wiedzę dotyczącą nazistowskiego obozu dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej w Łodzi, pracując z uczniami nad współczesnymi formami upamiętniania, z udziałem i dla dzieci np. ze szkoły podstawowej. Autorka scenariusza gry edukacyjnej po terenie dawnego obozu. Obecnie nauczycielka historii w XX Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Łodzi.